

חוק-יסוד: הצבא

1. צבא-הגנה-לישראל הוא צבאה של מדינת ישראל.

צבא-הגנה
לישראל -
צבא המדינה
2. (א) צבא-הגנה-לישראל נתון למרותה של הממשלה.
(ב) שר הבטחון ממונה על צבא-הגנה-לישראל מטעם הממשלה.

כפיפות למרות
האזרחית
3. (א) ראש המטה הכללי הוא הדרג הפיקודי העליון בצבא-הגנה-לישראל.
(ב) ראש המטה הכללי נתון למרות האזרחית כפי שקבוע בחוק זה.

סמכותו של ראש
המטה הכללי
4. הממשלה תמנה את ראש המטה הכללי לפי המלצת שר הבטחון.

מינוי ראש
המטה הכללי
5. הסמכות להוציא הוראות ופקודות המחייבות בצבא-הגנה-לישראל, תיקבע בחוק או מכוחו.

הוראות ופקודות
בצבא-הגנה-
לישראל
6. דרכי גיוס החובה לצבא-הגנה-לישראל ייקבעו בחוק או מכוחו.

גיוס חובה
7. אין להקים או לקיים כוח מזויין מחוץ לצבא-הגנה-לישראל אלא על-פי חוק.

הוראות בדבר
כוחות מזוינים

דברי הסבר

סעיף 3 סעיף זה מגדיר את מעמדו של הרמטכ"ל ואת כפיפותו לשלטון האזרחי.

סעיף 4 הסעיף מסדיר את מינויו של הרמטכ"ל.

סעיף 5 בצה"ל מחייבת מערכת ענפה של הוראות ופקודות כלליות. את קביעת הסמכות להוציא הוראות ופקודות כאלה מעביר הסעיף המוצע לחוק שאינו חוק-יסודי, הוא חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, ואמנם יחד עם חוק-יסודי זה מוצע גם תיקון לחוק השיפוט הצבאי הבא להשלים את הסעיף שלפנינו.

סעיף 6 ההפניה שבסעיף זה היא לחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 [נוסח משולב], המסדיר את עניני גיוס החובה.

סעיף 7 הוראה זו באה בעקבות סעיף 4 לפקודת צבא-הגנה לישראל: "אסור להקים או לקיים כל כוח מזויין מחוץ לצבא-הגנה-לישראל".

הבסיס החוקתי והחוקי של צבא-הגנה-לישראל היה עד כה פקודת צבא-הגנה-לישראל, תש"ח-1948, מיום י"ז באייר תש"ח (26 במאי 1948), שניתנה לפי סעיף 18 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, ואושרה בסעיף 4 לפקודת סדרי השלטון והמשפט (הוראות נוספות), תש"ח-1948.

מוצע עתה להביא את ענין הצבא בשורת חוקי-היסוד הדנים במוסדות ממלכתיים אחרים, כגון הכנסת, נשיא המדינה, הממשלה. החוק המוצע הולך בעקבות הפקודה האמורה מראשית ימי המדינה, אך מוסיף הוראות בענין כפיפות הצבא לממשלה ומעמדו של הרמטכ"ל והוראות אחרות שועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים (ועדת אנרגט) התריעה על העדרן. מבחינה זו יש לראות הצעה זו כאחת עם הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 9), תשל"ה-1975, המוגשת יחד עמה לכנסת.

סעיף 1 הוראה זו מדישה את היות צה"ל אחד המוסדות הממלכתיים של המדינה.

סעיף 2 הוראה זו מבטאה את כפיפות הצבא לשלטון האזרחי ואת הקשר החוקתי בין שר הבטחון לבין הצבא.